POST UW BRIEVEN
2 UUR
ZE GEREED ZUN!
AMSX

3 4/1

Den Heer Prof Dr A. Pannekoek
Regentesselaan 8

Z E I S T

De Vlam

WEEKBLAD VOOR VRIJHEID EN CULTUUR

Singel 135 - Amsterdam-C. - Tel. 37920

34/1

De Vlam

SOCIALISTISCH WEEKBLAD VOOR VRIJHEID EN CULTUUR

Singel 135 - Amsterdam-C.
Tel. red. 37920
Postgiro 184712
Bankier: Incasso-Bank, hoofdk. Amsterdam

Amsterdam. 16. September 1948

No:AZ/52

Den Heer Prof Dr A. Pannekoek
Regentesselaan8

Z E I S T

Waarde geestverwant,

Nu binnenkort de bespreking van Van Ravesteyns boek in De Vlam gepubliceerd zal worden en ik de laatste hand aan de tekst ga leggen, is mijn aandacht getrokken door een mededeling van Van Ravesteyn, die ik niet vertrouw.
Op pag 162 van zijn boek zegt hij, dat de opposanten voorgesteld hadden, aan de conferentie te Stokholm deel te nemen. Mij is hiervan niets bekend en ik heb noch in de artikelen in de Rode Vaan, noch in de geschriften van Herman iets kunnen vinden, dat daarop slaat. Mag ik dus een beroep doen op je geheugen en je vragen, of je hiervan iets bekend is?
Verder heb ik een verzoek. Ik zou graag kennis maken met mej. Clinge Doorenbos. Ik weet echter niet, waar zij woont en ik wil niet plomverloren bij haar binnen vallen. Wil je dus zo vriendelijk zijn mij te introduceren?
Tenslotte, ik ben erg benieuwd naar je oordeel omtrent het hoofdartikel van De Vlam van deze week. Mag ik ook dat horen?
Verder geen nieuws. Hartelijke groeten aan je vrouw en verder beste groeten

je

Frits Kief

Frits Kief

PS. Er wordt met kracht gewerkt aan de tot standkoming van een internationaal tijdschrift. Je hoort daar nog van.

34/2

De Vlam
SOCIALISTISCH WEEKBLAD VOOR VRIJHEID EN CULTUUR

Singel 135 - Amsterdam-C.
Tel. red. 37920
Postgiro 184712
Bankier: Incasso-Bank, hoofdk. Amsterdam

Amsterdam. 23. September 1948

Den Heer Prof. Dr A. Pannekoek
Regentesselaan 8

Z E I S T

Nr:AZ/54

Waarde Pannekoek,

Natuurlijk is de opmerking van van Ravesteyn er naast. Ik kon het mij, gezien mijn kennis van de geschillen ook niet anders voorstellen. Je ziet hieruit overigens, hoezeer het zin heeft, in de critiek op almdeze dingen te wijzen. Het is nu eenmaal zo, dat niet velen de feitelijke toedracht meer kennen. Je had gelijk - ik heb het bij Troelstra nagekeken - Stokholm vond plaats in April 1917, dus na de Februarirevolutie.
Nu over het hoofdartikel. Inderdaad heeft de schrijver het een en ander achtergehouden, niet nauwkeurig uitgesproken. En natuurlijk had ik de radengedachte kunnen noemen. Dat het niet gebeurd is, vindt zijn oorzaak hierin, dat ik van oordeel ben, dat deze dingen moeten worden voorbereid en dat dus uit de door mij geleverde critiek de vraag moet opkomen: wat dan? Misschien verbaast het je, als ik het Je meedeel, maar, de Vlamredactie in het algemeen deelt mijn opvattingen ten aanzien van de raden, van de vakbeweging, van het parlementarisme. De vraag, waarvoor wij ons telkens opnieuw gesteld zien is: hoe zeggen we deze dingen, zonder de basis van de krant te versmallen. Of anders, zo dat we doordringen in kringen, die bijvoorbeeld door Spartacus niet zullen worden benaderd. Het komt er immers niet opaan onze denkbeelden te conserveren, maar, ze op anderen te laten inwerken.
Je zult dan wel merken, dat door mij stelselmatig gepoogd wordt vakbeweging en parlementaire partij te ondermijnen. Dat het niet grof gezegd wordt en dat de pil verguld toegediend wordt doet aan de uitwerking niets af. Begrijp goed, ik verkeer in een andere positie dan jij. Als ik deze dingen zeg, dan concludeert men daaruit direct: O, dat wil hij dus als basis voor een actieve politieke beweging maken en dat is dus de bedoeling van de Vlam. Als Pannekoek hetzelfde zegt, dan is het een belangwekkend theoretisch onderwerp, waarover men kan praten.
Het vraagstuk ligt voor mij nu zo, dat ik aan de ene kant ~~moet trachten~~ de bereidheid om te luisteren en te b l ij v e n luisteren moet aankweken en aan de andere kant de oplossingen voor mu aan de hand moet doen. Want dat is het, wat men ons vraagt.
Nu hanteren wij nogal eens de volgende methode. Als er dingen zijn, die we graag zouden zeggen, maar, die ons een vervolging op de hals zouden kunnen halen, doen we het zo: we bereiden de grond voor en dan vragen we Jet Holst of ze de materie voor

ons wil behandelen, wat ze dan ook vaak doet.
Onze overweging daarbij is dan ook altijd, men durft haar toch niet meer aan te pakken, dat zou een te groot schandaal veroorzaken. Tante Jet is onaantastbaar geworden.
Een soortgelijke tactiek zoek ik nu ten aanzien van de propaganda voor de radengedachte in ons blad. Ik wil deze kwesties in De Vlam aan de orde stellen, zonder dat de redactie er direct voor verantwoordelijk is in die zin, dat een van de redacteuren zelf de materie behandelt. En voorts moet het dan zo geschieden, dat de autoriteit van de schrijver zo groot is, dat men begrijpt, dat we diens opvattingen ter discussie stellen.
Kort voor zijn dood schreef de oude Van Eck uit Leiden ons een uitvoerige brief over het boek van P.Aerts, De Arbeidersraden waarin hij het hele geval behandelde, maar dat we niet konden opnemen, omdat hij het boek - terecht - jou toeschreef en allerlei andere opvattingen van Pannekoek uit het verleden er zo bijhaalde, dat ik, ook al had ik de verbinding Aerts - Pannekoek er uit verwijderd, toch een artikel gebracht had, dat de Urheberschaft van je in iedere regel duidelijk maakte.
Ondanks je weigeringen kom ik daarom toch telkens weer op mijn voorstel terug. We gaan redactioneel de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie en de Ondernemingsraden behandelen en je kunt ervan verzekerd zijn, dat ik er niets aan heel laat. Je kunt nu ons een genoegen doen en de positieve conclusies trekken en daarbij vrijuit over de arbeidersraden spreken. Er bestaat, juist omdat wij ook in het Vlamkamp telkens de discussies in die richting hebben gedreven grote belangstelling in onze kringen voor deze materie. Overweeg het nu toch en denk nu ook eens aan het volgende. Je publiceert in het buitenland en geregeld krijgen we vragen van lezers, die je buitenlandse publicaties lezen en die ons vragen: Waarom krijgen we hier nooit wat van Pannekoek te zien? Waarom stellen jullie hem niet ruimte in De Vlam ter beschikking. Als ik daarop antwoord: ik heb het hem al herhaaldelijk gevraagd, maar hij doet het niet, dan kijken ze me aan of ik hen wat op de mouw speld. En tenslotte heeft toch ook het Nederlandse proletariaat er recht op jouw meningen te leren kennen. Bedenk toch, dat we nog altijd ruim 8ooo lezers - met vrienden mee komen er nog een paar duizend bij - iedere week bereiken en waarom zou je van deze mogelijkheid geen gebruik maken? Te generen behoef je je niet, want je zult toch wel gemerkt hebben, hoe heterogeen de lezerskring dan ook moge zijn, heker in onze kringen mede een basis gevonden kan worden voor de opbouw van een op de radengedachte steunende politieke KEB beweging.
Er vinden in de naaste toekomst tal van besprekingen plaats. Ook met onze vrienden van de OVB en laatstelijk zijn er afspraken gemaakt met Stan Poppe. Tal van brieven bereiken ons, waarin ingegaan wordt op de hoofdartikelen, waarvan men aanvoelt, dat zij geschreven worden om tot de uitwerking van een gedragslijn te komen. Ik verwacht daarom, dat je meedoet. Laat in ieder geval iets van je horen, ik ben bereid bij je te komen om verder te praten. Apropos, Zeit und Volk krijgen we niet. Wil je de redacties van de bladen waarin je publiceert met ons in contact brengen?
Tot zover. Vriendelijke groeten voor je lieve vrouw
en alle goeds

Frits Kief

BRIEFKAART

NEDERLAND 6 cent

Aan

Fritz Kief
Tugelaweg 133 III
Amsterdam. O

Afzender Telef 57872.

Voormalig Verzet Nederland
off. org. N.F.R.

Den Heer Prof. Dr.
Anton Pannekoek
Regentesselaan 8
Zeist

34/3

Amsterdam 15 Sept. 49

W. ll,

Drukke werkzaamheden hebben het mij tot dusver onmogelijk gemaakt, uitvoering te geven aan mijn plan, je uitvoerig op je brief te antwoorden. Je kunt er nu echter op rekenen, dat je in de loop van de volgende week een uitvoerige brief krijgt. Tot dan. Hartelijke groet, ook aan je vrouw

Je

Fritz Kief

STUUR EEN
GELUKTELEGR
DAARDOOR
STEUNT U HE
JEUGDWERK

Kief

Den Heer Prof. Dr. A.Pannekoek
Regentesselaan 8
ZEIST

VOORMALIG VERZET NEDERLAND

Redactie: Frits Kief, Tugelaweg 133'', Amsterdam-O.

VOORMALIG VERZET NEDERLAND

Officieel Orgaan van de Nationale Federatieve Raad

Redactie:
Frits Kief, Tugelaweg 133'''
telef.57872

Amsterdam, 12 Januari 1950

Waarde Pannekoek,

Het is Vrijdagmorgen, het tijdstip dat ik gereserveerd heb voor het afdoen van allerlei zaken. Zoeven komt je brief binnen en zo heb ik de gelegenheid hem onmiddellijk te beantwoorden. Vooraf dit. Ik had je onlangs, ter gelegenheid van je verjaardag willen schrijven, maar bedacht me toen meteen, dat je daar eigenlijk geen prijs opstelt. Niettemin, ik verheug mij nog altijd, dat je er bent als levende getuige van een verleden, dat nu, naar mijn oordeel, grote mogelijkheden krijgt heden te worden. Wil je in die zin dan mijn gelukwens aanvaarden?

Dezer dagen las en hoorde ik, dat je een prijs is toegekend. Ook hier weet ik, hoe je persoonlijk over dergelijke zaken denkt. Nochtans verheugt het me, dat iemand aan je gedacht heeft.Je hebt er recht op en ik ben blij, dat jou daardoor allerlei weer iets gemakkelijker is gemaakt.

En nu je brief. Ik ben het in het algemeen met je opmerkingen eens. Maar ik zat voor een probleem: de ruimte. Ik heb van de domineés toch al op m'n kop gekregen, dat ik het zo lang gemaakt had - ze hadden me twee kolom gevraagd! - en daarom moest ik soms in een enkele zin samentrekken, wat een uitvoeriger formulering, wilde ik historisch geheel en al juist zijn, vereist had. Maar zeg zelf. Er is zo weinig gelegenheid, de geschiedenis uit de docken te doen, dat ik daar maar geroegen mee genomen heb. Want in ieder geval, en dat is dunkt mij voornaam, is de aandacht gevestigd op een strijd en op personen, die liefst worden verzwegen.

Allereerst. Is het niet beklemmend voor de situatie in de Nederlandse arbeidersbeweging, dat bij de 80 ste verjaardag van H.R.H. alleen Tijd en Taak een dergelijke uitvoerige beschouwing over haar marxistische tijd heeft gebracht? Wij hadden in De Vlam Sam gevraagd - als tijdgenoot. Zeker, Sam heeft het fijntjes gedaan, maar de feiten niet genoemd. Dat maakt zijn stuk zwak. Ik heb de uitnodiging van Tijd en Taak aanvaard. Een merkwaardige uitnodiging, omdat ik weet, hoe Banning tegenover het marxisme staat. Toch heeft men mij gevraagd, juist om mijn standpunt. Dus in de volle wetenschap - het voorstel kwam van ds Ruitenberg, een van mijn vrienden, met wie ik in de illegaliteit zeer uitvoerige gesprekken heb gehad als ik bij hem logeerde - dat hier een marxist uit de school van Gorter en Pannekoek aan het woord kwam, die geen socialdemocraat is maar als je't goed beschouwt rustig tot de "radencommunisten" mag worden gerekend. Men heeft mij gevraagd, wat gemopperd over de lengte en toen het hele geval geplaatst. Dat is ook een van de wonderlijkheden van het Nederlandse politieke milieu!

Om concreet op je opmerkingen in te gaan: zij gingen naast Domela staan was, in verband met de daarop volgende uiteenzetting over de algemene staking de gecomprimeerde vorm, waarin ik de keuze voor het actieve verzet heb geformuleerd. In zake partij, en, Verkeerde partijleiding heb

ik heide bezeten. Gorter noemt ze trouwens in zijn brochure Socialdemocratie en revisionisme. Maar weer, de ruimte. Nieuw was voor mij je opmerking over de schoolstrijd. Die wist ik niet. Ik ben je erg dankbaar voor de inlichting en ik hoop haar te zijner tijd eens te verwerken.
Wat ik niet precies weet is, of je de betekenis van Tijd en Taak voor de P.v.d.A. kent. Het blad heeft een oplaag van 5000 en wordt in tal van belangrijke kringen gelezen. In elk geval, alle duivels in de partijhel zijn nu tegen mij losgebroken. Paraat, het partijweekblad fulmineert tegen mijn "gezochte" historisch materialistische verklaring van de Russische ontwikkeling. Ze zijn zelfs op de ketterjacht gegaan en zij houden Banning c.s. voor, hoe hij er bijkon komen, een dergelijke marxistische beschouwing zonder commentaar op te nemen. Mijn artikel heeft als een knuppel in het hoenderhok gewerkt - wat de bedoeling was! - en het heeft zeker tot resultaat. dat er discussie komt. En dat vind ik al een groot voordeel. Ik hoop, dat ik je nu enigermate het ingelicht. Het was trouwens mijn bedoeling, je van dit stuk op de hoogte te brengen, daarom heb ik de administratie van Tijd en Taak gevraagd, je het artikel op te sturen.
Inderdaad is het een merkwaardig stel. Maar ik moet je zeggen, dat we daar in de toekomst nog wel eens meer van zullen horen. Zij staan open voor een gesprek, zelfs over de radenidee en zij beginnen in de P.v.d.A. - althans een deel er van, - een merkwaardig radicaal element te vormen.
Ik ben je nog altijd een verklaring over mijn uittreden uit de Vlamredactie verschuldigd. Hoewel je dit wellicht overbodig acht, nu je gezien hebt, dat de oude situatie is hersteld. Kort gezegd kwam het hierop neer, dat ik het materieel niet meer aan kon en mij enige tijd moest losmaken, om althans enigermate aan het bestaan van mijn gezin te kunnen denken. Toen ik daarmee bezig was, ging het spoedig zo, dat ik wat ruimer adem kon halen en dus weer aan het werk kon gaan. Ik wil niet zeggen, dat dit de enige reden was, maar wel, dat ik door materiele zorg erg geprikkeld en belemmerd werd en daardoor veel scherper dan wenselijk was op sommige anderen botste.
De Vlam heeft getracht, zich buiten mij om te redden. Dat is, politiek, niet gelukt. Je zult wel opgelet hebben, dat de koers enigermate naar "rechts" was afgezwenkt. Dat is over. Je zult nog weleens een raar stuk in onze kolommen tegen komen - wij willen de grote mogelijkheden, die er zijn door met P.v.d.A.kringen voeling te houden niet laten ontglippen - maar als je zorgvuldig oplet, zul je zien, waarheen het gaat.
Je mag, voor wat dat betreft, de artikelen over de Cominform zien als een verkenning van de situatie. Trouwens, zowel bij de P.v.d.A. als bij de CP heeft men lont geroken. Men begrijpt, dat hier stelselmatig critiek wordt geleverd met geen ander doel dan, door het daartegenover noemen van namen en begrippen de aandacht te vestigen op datgenen, wat jij en ik uiteindelijk als de oplossing zien.
Tenslotte, het wetenschappelijke tijdschrift. Dat schort, zoals altijd, op het geld. Ik zag geruime tijd terug in het nummer van Left, waarin ik een artikel over Indonesië bracht, ook iets van jou. We hebben op het ogenblik als tribunes Left in Engeland, New International in Amerika en Revolution Proletarienne in Parijs. Door gebrek aan middelen hebben we ons nu maar verenigd op de Franse uitgave Confrontation Internationale. Dat verschijnt om de twee maanden. Ik hoop echter, dat de situatie gunstiger wordt, omdat de behoefte aan discussie enorm gestegen is.
Ik zou bijna een van de merkwaardigste feiten, waarvan ik in het bijzonder jou in kennis moet stellen, vergeten. Ik ben in contact gekomen met een beschaafde, fijnzinnige jongeman met een geweldige belangstelling voor Hermans poëzie. Dat behoeft niets bijzonders te zijn. Maar het is bijzonder, om de positie die hij inneemt. Hij is Legatiesecretaris van Joegoslavië. Hij koestert het voornemen, Gorters dichtwerken . o.a. De Arbeidersraad!, in zijn eigen taal te vertalen. En hij is brandend belangstellend naar de oude strijd van rond 1920. Daar, in die Joegoslavische partij geheuren zeer wonderlijke dingen. Het zou je kunnen geheuren, dat het boekje De Arbeidersraden, een Joegoslavische vertaling krijgt.

34/6

Hij bedelt bij mij, of ik hem de Open brief. Rosa's Russische Revolution en tal van andere oude geschriften kan verschaffen. Het is wonderlijk, hoe uit een stroom van vervalsingen, hoe uit doodzwijgen en verguizing niettemin op den duur een idee en een beweging zich kan doorzetten.
Je moet me wel even berichten, of je bereid bent hem over allerlei zaken in te lichten. Misschien samen met mej. Clinge Doorenbosch. Want hij staat in vuur en vlam van Gorters werk. Zonder overdrijving.
Zo, dat was het. Zijn er tijdschriften, die je niet kent en die je wel wilt ontvangen, bericht het mij dan even. Ik zal er dan voor zorgen, dat ze je toegezonden worden.

met hartelijke groeten

Frits Vieg

34/4

de Vlam

socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur

Amsterdam,
Singel 135
Tel. 37920
Giro 184712

1 Juni 1950

Waarde kameraad Pannekoek,

In het algemeen gesproken deel ik de opvattingen, die je mij in je laatste brief hebt geschreven. Wat ik je nu schrijf is daarom geen verdediging, doch een verontschuldiging en ik hoop, dat je de overwegingen, op grond waarvan ik gehandeld heb, zult billijken.
Laat ik dan beginnen met te zeggen, dat ik je telefonisch heb trachten te bereiken ten tijde, dat ik mijn artikel schreef, doch helaas geen aansluiting kon krijgen. Dat ontheft natuurlijk niet van de verplichting, je in de zaak te kennen, maar ik zat in tijdnood. Ik moest het stuk snel klaar hebben, omdat de oorspronkelijk voor de bedoelde pagina's geprojecteerde stof plotseling moest uitvallen.
Natuurlijk heb je gelijk, dat het besproken boek een snertboek is. Toch is er een verschil tussen jou en mij in de waardering van het geval. Het boek kost officieel f 8,9o, maar de Arbeiderspers verkoopt het op grote schaal tegen de kostprijs, d.i. f. 4,-- en ze verkoopt duizenden exemplaren.
Hier nu ligt een criterium voor de criticus, dat buiten de eigenlijke waardering van het boek uitgaat. Begrijp goed, wie van de jonge socialisten leest nog Quack? Of Vliegen? Het besproken boek heeft juist de bedoeling, om in brede kring gelezen te worden en wees er van overtuigd, het wordt gelezen en het wordt onder de jongeren beschouwd als d e geschiedenis bij uitnemendheid.
Ik had dus een tweeledige taak, Ik moest het boek afkraken, ik moest tevens onze mensen tegen de vervalsingen in bescherming nemen en er iets anders tegenover stellen. De directeur van het boekenbedrijf van de A.P. - die grote bezwaren tegen het ding heeft, maar die het moest uitgeven op last van de directie van het bedrijf en van partijbestuur en NVV - heeft mij verteld, dat de schrijver het nog bonter gemaakt had. zo zelfs, dat het hem te gortig was. Over Herman stond in de oorspronkelijke tekst de ergste vuiligheid. Helaas kon ik van deze inlichtingen geen gebruik maken. Toch moest ik iets doen en ik moest dit vooral, omdat de situatie zo is. dat ik de enige van de jongeren ben, wiens woord gezag heeft. Het is bijvoorbeeld zelfs zo, dat de Wiardi Beckmanstichting herhaaldelijk op mij een beroep doet om gegevens te verstrekken als het gaat om de historie van de beweging in ons land.
Wijnkoop en Herman, daarvan kon ik alleen spreken uit hun werk en je hebt gezien, wat Herman betreft, hoe ik het gedaan heb. Toen ging het nog om Tante Jet en jou. Ik heb eerst overwogen om je te vragen, mij te schrijven over de passages, die op jullie betrekking hebben. Maar daarna kreeg ik het idee, je brief te citeren. Wees niet boos, ik meen dat het een goed idee is geweest en zeker meen ik dit nu, nu ik tal van reacties op mijn stuk heb gehoord en gezien.

Want wat de citaten uit je brief zo sterk maakte was, dat je ze geschreven had, gewoon als vriend aan mij, om mij in te lichten en ze daardoor een spontaan en ongekunsteld karakter hadden. Hier was Anton Pannekoek aan het woord, openhartig en zonder de gedachte er bij, dat zijn woorden in de openbaarheid zouden komen. Ook het kwaadaardigste sujet zou nooit het verwijt van een opzettelijk versierde mening kunnen maken. Daarom waren de beide citaten zo waardevol. Hier kwam namelijk niet alleen een beeld van tante Jet - die, dat wil ik je er bij zeggen, toen ik haar dezer dagen bezocht, mij haar tevredenheid betuigd heeft - maar ook van jou zelf en wat was een betere weerlegging van de kletskoek dan je eigen woorden?
Ik stem dus met je in. dat in het algemeen je opmerkijgen terecht zijn en ik brieven, die je aan mij richt niet zal citeren zonder je voorkennis. Maar ik hoop na deze uiteenzetting, dat je wellicht je ontevredenheid met me zult handhaven en je nochtans de motieven zult begrijpen en billijken. Het was waarachtig niet de bedoeling, je te hinderen doch integendeel, jou, tante Jet, Herman en anderen te beschermen. Vooral ook. juist omdat ik weet, dat onze publicaties reeds thans als een bron voor studie benut worden.
Ik beloof je, dat ik, voordat ik het aanvullende hoofdstuk bij van Ravesteyns boek XXXXX publiceer, ik je eerst de tekst zal opzenden. Je kunt er dan vooraf kanttekeningen bijmaken en me zeggen, wat je graag wel en niet uitgesproken had.
Je zult opgemerkt hebben, dat ik in de laatste tijd de krant wat meer in onze richting stuur. Nationaal en internationaal acht ik de tijd daartoe gekomen en ook in de boezem van onze redactie is de situatie zodanig gewijzigd, dat ik wat openlijker kan spreken.
Er zijn tal van kwesties, die je belangstelling zullen hebben. Joop Voogd, een jong socialdemocraat en een van de kopstukken van De Nieuwe Koers en de Wiardi Beckmanstichting heeft onlangs, in verband met een schrep debat dat Last en ik met elkander gevoerd hebben - ik zal je mijn stellingen voor ons redactiebeleid in de naaste toekomst, die aangenomen zijn, opzenden - mij gevraagd, welke denkbeelden wij, dat is de meerderheid van de redactie, omtrent socialisme en staat hebben. Wij hebben hem toen naar je boekje "Arbeidersraden" verwezen en binnenkort zal een bespreking van dat probleem aan de hand van je publicatie in ons blad geschieden.
Voor een wetenschappelijk tijdschrift hebben we nog niet voldoende middelen, maar ik hoop nu toch bronnen aan te boren, waardoor dat mogelijk zal worden. Schrijf mij even of je de "New International" van Max Shachtman ontvangt. Zo niet, dan zal ik zorgen, dat je het krijgt.
Aan ons Vlamkamp van dit jaar verbinden wij een internationale bespreking. Er komt een achttiental Duitsers, o.a, Alfred Weiland van Neues Beginnen, die dezer dagen aan Lies van Weezel heeft geschreven, dat hij je wilde opzoeken. Verder komen uit Parijs Roemenen, Fransen. Spanjaarden. Van de laatsten o.a. Pedro Bonet, de secretaris-generaal van de POUM en Wilibald Solano. Van de Roemenen Valentin Toma, een directe geestverwant van ons. Max Shachtman uit New York komt zeer waarschijnlijk en ik hoop dan, dat we op de een of andere manier een samenspraak met je kunnen organiseren, want er staan belangrijke dingen te gebeuren, vooral op het punt van organisatievorming nationaal en internationaal.
Ik hoop je echter vooraf een paar keer te bezoeken om je in te lichten. Een Duits kameraad, die in Hilversum woont, zou je graag willen spreken. Mag ik dezer dagen een afspraak voor hem met je

de Vlam

socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur

Amsterdam,
Singel 135
Tel. 37920
Giro 184712

maken?
Er is nog meer, dat ik met je te bespreken heb. Ik zal je binnenkort in kennis brengen met een van de Joegoslaven, een functionaris van de regering die hier aan de legatie verbonden is. Je moet je gedachten maar eens er over laten gaan, of ik hem moet voorstellen, artikelen van jou in Joegoslavië te publiceren. Verder is er een belangrijke Oekrainse groep, waar wij ook contact mee hebben en wier standpunt je zal interesseren. Zodat er dus een hoop werk aan de winkel is. Er groeit iets en ik wou nu maar, dat je je reserves opgaf en bij tijd en wijle iets bij ons publiceerde. Het is toch te gek dat een van de belangrijkste mensen hier te lande niet van de gelegenheid, op ruimer schaal aan het woord te komen, gebruik maakt. Ik wou, dat je bedacht, dat we bijelkaar toch nog altijd een tienduizend mensen bereiken en dat dit de moeite waard is. Tenslotte krijg je gastvrijheid en zou je dus in de strijd, die we met de PvdA en de CPN aanbinden een positief geluid kunnen laten horen. Doe me een plezier en denk daar eens ernstig over na en laat me weten, wat je besluit.
Je zult intussen gemerkt hebben, dat sinds vorig jaar er bij ons zeer veel veranderd is. Toen ik vorig jaar uittrad, heb ik de redactie tot konsekwenties genoopt. Ik wist, dat de krant politiek zonder mij niet draaien kan en ik moest aan het optreden van Last paal en perk stellen. Dat is in tweeërlei opzicht gelukt. Last heeft zichzelf geïsoleerd en Hatta heeft aan ons verzoek voldaan en hem uitgenodigd, zodat wij rustig en zonder voortdurend gesputter onze koers kunnen bepalen.
Als goed vriend behoor je te weten, hoe onze positie is. Ik kan je tot ons aller genoegen meedelen, dat de verschijning van de Vlam materieel de eerstkomende jaren verzekerd is. Wij hebben voldoende geld om onbedreigd te kunnen draaien. Dat gaat natuurlijk niemand verder iets aan en we zullen blijven voortgaan met het regelmatig een beroep doen op de solidariteit van de kameraden, omdat iedere duizend gulden die we binnen krijgen ons steviger maakt en op den duur ook andere mogelijkheden dan het uitgeven van de krant alleen opent. Sam de Wolff is voor wat dat betreft een prima kameraad en een goed medebeheerder. Hij heeft mij overigens dezer dagen verteld, dat hij je wel weer eens zou willen ontmoeten.
Je hebt nu velerlei van mij gehoord. Ik hoop, dat het je deugd doet. Ik hoop ook, dat je begrip hebt voor de voorzichtige en zorgvuldig uitgekiende manier waarop wij werken en ik hoop tenslotte, om op de aanleiding terug te komen, dat je niet boos op me bent en me niet van opzettelijke onbehoorlijkheid verdenkt.
Hartelijke groeten aan je vrouw en een vriendelijke groet van
je kameraad

Fritz Kief

34/9

Den Heer Prof. Dr A. Pannekoek
Regentesselaan 8

Z E IS T

De Vlam

WEEKBLAD VOOR VRIJHEID EN CULTUUR

Singel 135 - Amsterdam-C. - Tel. 37920

34/9

VOORMALIG VERZET NEDERLAND

Officieel Orgaan van de Nationale Federatieve Raad

Redactie:
Frits Kief, Tugelaweg 133'''

Amsterdam, 3. Juli 1950

Waarde Pannekoek,

Dezer dagen zal ik nog uitvoerig op je beide brieven terugkomen. Voordien echter zal ik je het "ontwerp Last" laten toezenden, opdat je ziet, hoeveel verder ik de redactie gedreven heb dan Jef gewild heeft. Je maakt immers in je eerste brief een aanzienlijke vergissing. De Vlam is geen "groep" in de zin, zoals jij onderstelt. Dat wil zeggen, zij is geen gesloten eensgezinde groep, zoals de KAP of de GIC was. Dat is ook de reden, waarom ik van oordeel ben, dat wij - ik verschil hierin dus van Ir Schut - het initiatief niet kunnen nemen tot de oprichting van een nieuwe partij - zo die al opgericht zou moeten worden.

Je moet het zo zien. Wij zijn uit de illegaliteit gekomen met ons blad, gedragen door de overtuiging, dat het oude ondeugdelijk was, dat nieuwe wegen gezocht moeten worden en dat deze nieuwe wegen het resultaat zullen zijn van nieuw verworven inzicht bij "de socialisten".
Wij hebben in ons midden vogels van diverse pluimage. Vooral in het begin en in de eerste jaren was men sterk geïnfecteerd door het modernisme dat van de arbeidersklasse wel, maar niet alleen wil uitgaan. Dat de "nieuwe middenstand" wil zien en in de strijd wil betrekken.

Als ik het zo eens mag stellen, in ons gezelschap was ik, op grond van mijn afkomst, mijn inzicht en mijn critische stelling tegenover de oude arbeidersbeweging de enige, die wist, waarheen de zaak gedreven moest worden.
Ik stond daarbij voor een keuze. Werken op de starre manier van Spartacus - en ik behoef je niet te zeggen, dat ik als radencommunist hun opvattingen niet ongenegen ben - of een andere methode volgen. Schijnbaar minder principiëel en hier en daar met concessies.
Als je nu goed opgelet hebt, dan zul je bemerkt hebben, dat in stelselmatige critiek de oude arbeidersbeweging, de parlementaire partij en de vakbeweging door mij ondergraven wordt. Men voelt dit ook zo aan in partijkringen en ik verzeker je, men haat ons als de pest. Koos Vorrink die ik particulier nogal eens ontmoet, heeft mij onlangs gezegd, dat ik de meest gemene oppositie voer, waar zij ooit mee te maken hebben gehad: ik geef mij te weinig bloot en ik heb onze krant buiten de sfeer van de partij gehouden. Onze positie dus onaantastbaar gemaakt. Sam de Wolff zei mij van middag nog, dat ik de juiste manier toepas en hij zei daarbij, dat wij het handiger doen dan De Tribune het deed. En ik geloof dat dit ook zo is.
Jij en ik zijn het er over eens, dat de klasse onklaar is. Nu zul je zeggen: dan heb jij tot taak, klare taal te spreken. Maar kijk, hier volgen

wij een andere tactiek dan jullie vroeger deden. Wij laten, zoals Schilp het noemt, bij tijd en wijle het schietlood neer om te kijken, hoever wij kunnen gaan. Daarbij welbewust uitgaande van het feit, dat wij acht tot tienduizend mensen bereiken. Je hebt bij ons met het unieke feit te doen, dat de voorlichtende groep in haar opvattingen veel verder is dan ook zelfs maar de gemiddelde lezer. Wij behoren veel meer tot jouw geestverwanten dan menigeen vermoedt.
Denk er nu eens over na en geef me je mening. Mag ik een dergelijk instrument als onze krant prijsgeven, wetende, dat daarmee het enige middel, waarmee ik een belangrijke groep socialisten in dit land bereiken kan, verdwijnen zou en alles wat er voor terug zou komen, als het een soortgelijke omvang zou krijgen - wat ik betwist - aanzienlijk rechtser zou staan? Of, denk je, dat het gestencilde Spartacus meer deining te weeg zou kunnen brengen?
Opportunisme, zul je zeggen. Dan antwoord ik, ja, in zoverre, dat wij precies weten wat we willen en telkens, als het ons mogelijk is, wat meer opschuiven naar de propaganda voor jouw en mijn denkbeelden.

Ik sprak er vandaag, zoals ik al zei met Sam over en ik liet hem je brief lezen. Anton vergist zich, zei Sam, het is niet juist, dat de redactie op zijn stukken zou knibbelen of ze zou weigeren. Begrijp toch goed, wat we willen. We willen je medewerking niet om je naam maar om wat je te zeggen hebt. Nu kun je daarop antwoorden, ja, Frits, maar dat kan jij ook vertellen. Natuurlijk. En wees er van verzekerd, er gaat geen cursusvergadering voorbij, waarin ik dat niet doe. Maar ik moet bij het voeren van het redactiebeleid - je merkt, dat ik er geen doekjes om wind - rekening houden met de totale positie van ons blad. Ik kan veel minder in de krant zeggen, omdat ik mijn positie niet mag verzwakken. En dat geldt voor andere redacteuren ook.
Als ik er dus bij jou op aandring, vóór ons te schrijven, dan is dat, omdat ik je denkbeelden in de krant wil hebben. Met andere woorden, om ze ter discussie te stellen. Ik probeer dus rechts af te knijpen en links aan het woord te laten, zodat de krant geleidelijk aan, zonder bovenmatige verliezen, als het kan zelfs met aanwinsten naar links opschuift. En ik wou nu maar, dat je daaraan meedeed en begreep, dat het om onze gemeenschappelijke opvattingen gaat.
Lies van Weezel, Schilp, Ies Spetter en ik behoren tot je geestverwanten. Realiseer je, wat het betekent, dat de invloedrijkste krant aan de linkerkant - dat zijn we, want ik verzeker je, dat we gelezen worden in tal van kringen, waar je geen idee van hebt - zich op deze manier handhaaft, de oude partijen en vakorganisaties afbreekt en nu, als jij er aan meedoet, het andere perspectief opent.
Ik zie het als een taakverdeling, waarin jou een bepaalde taak toevalt. Wij houden het geheel bijelkaar en jij kunt je opvattingen in brede kring spuien. Onder welwillende medewerking van de redactie. Ik hoop, dat je het zo kunt zien. En dat je er van overtuigd wordt, dat de redactie je opvattingen perse wil verspreiden. Anders dus dan je dacht. Je ziet, dat ik hardnekkig aanhoud. Maar het is de moeite waard en het is een unieke gelegenheid. Als je wilt, het is groot politiek spel, gericht op de toekomst.
Er is nog een overweging. Joop Voogd van de Wiardi-Beckman-Stichting zegt aldoor: ja goed, ik onderschrijf jullie critiek, maar wat wil je positief. Dat antwoord wil ik jou laten geven. Je hebt er het recht op, je kent de historie het beste en je hebt je er het langst mee bezig gehouden. Ik zorg voor de ondermijning van de oude beweging. Als Herman nog in ons midden was zou ik bij hem net zo hard aandringen als ik nu bij jou doe. Doe het dus.
Je ingezonden stukje gaat deze week mee.

hartelijke groet je

Frits Kief

34/10

de vlam

socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur

Amsterdam, 17 October 1951

Singel 155
Tel. 37920
Postgiro 184712

Waarde Pannekoek,

Neen, ik had de afspraak Vrijdagmorgen niet vergeten, maar ik heb tot mijn leedwezen - en wees er van verzekerd, dat dit veel meer is dan alleen maar een beleefdheidsfrase - noch gelegenheid gehad je op te zoeken, noch kans gezien je te waarschuwen dat ik niet zou kunnen komen.
Voor mijn reis naar Joegoslavië heb ik uiteraard veel moeten belopen. Alles had ik vrijwel tot een goed einde gebracht, toen er een ernstige kink in de kabel kwam. Ik ben nl officieel nog altijd Duitser en poltseling heeft men daarom ontdekt, dat ik door mijn publicistisch werk wel geen strafbaar feit verricht, maar mij toch niet aan gestelde voorschriften houd. Hier was een pracht gelegenheid dus om te chicaneren, hetgeen dan ook braaf gedaan werd. Het gekke is tegenwoordig in ons landje, dat je van de hoogste autoriteiten gemakkelijker iets gedaan krijgt dan van lagere ambtenaren. Ik moest dus stante pede naar den Haag, heb Kamerfractie en partijleiding van de PvdA gemobiliseerd en met veel geren en geloop mijn zin gekregen.
Het spel heeft zich herhaalt bij het verkrijgen van deviezen. Daardoor was ik 's avonds vrij laat thuis. Ik heb toen een paar maal naar je huis gebeld, maar kreeg geen gehoor. Hoewel ik er grote belangstelling voor heb, je voor mijn vertrek te spreken, is het dus mislukt. Jammer.
Ik heb je nl o.a. een paar verzoeken over te brengen. In de eerste plaats heeft de gezant mij gevraagd, of je hem als kameraad, als jonge man, die graag een bezoek brengt aan een man, voor wiens arbeid in de arbeidersbeweging hij diep respect heeft, zou willen ontvangen. Dus niet de functionaris, maar de mens en socialist wil je bezoeken. Stuur je je antwoord daarop naar mijn huis? Mijn vrouw zal dan voor de verdere afwikkeling zorgen.
De tweede boodschap is natuurlijk weer veel moeilijker. Men stelt in Joegoslavië, waar men zich tegenwoordig zeer ernstig met het conflict van jullie met Lenin bezig houdt zeer veel prijs op een levensteken van jou. Een briefje met beste wensen waarin je hun een goede discussie toewenst of iets dergelijks. Begrijp goed, het is niet de bedoeling, je ~~KIAS~~ als paradepaard te laten fungeren, doch wel om naar buiten duidelijk te maken, dat zij niet de richting Trotzky doch de richting Luxemburg - Pannekoek op wensen te gaan. Ik weet, hoe moeilijk je te overreden bent, maar overweeg het. Het is voor de ideeën die je voorstaat van groot belang, dat je iets laat horen.
Dit alles had ik met je willen bepraten, maar helaas... Stuur in elk geval in deze kwestie een dezer dagen je besluit aan de Vlam, ik krijg het dan doorgezonden naar Zagreb.

hartelijke groeten

Sietz Kief

AMSTERDAM C 1
18 VII 14
1952

34/11

Aan Prof. Dr A. Pannekoek
Regentesselaan 8

Z E I S T

de vlam
socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur
Singel 135 Amsterdam-C. Tel. 37920

34/11

Frits Kief
Tugelaweg 133 III
A M S T E R D A M - O

Amsterdam, 17 Juli 1952

Waarde Pannekoek,

Op 15 September a.s. zal het 25 jaar geleden zijn, dat onze vriend Gorter stierf. Hoewel, je kennend, je waarschijnlijk zult opmerken, dat 25 een willekeurig getal is, is het nu eenmaal een gebruikelijke periode om een feit te herdenken. Wij hebben nu, Sam de Wolff, ik zelf en nog enige andere vrienden, overwogen, dat dit feit aangegrepen moet worden, in wat bredere kring aandacht te vragen voor Gorter en zijn werk. Anders gezegd wij hebben besloten, in Amsterdam een herdenkingsbijeenkomst te organiseren, waarop, in de omlijsting van declamatie van Hermans gedichten en zang van enige van zijn liederen, zijn betekenis als socialistisch dichter en politicus voor de Nederlandse arbeidersklasse zal worden herdacht. En, zoals je begrijpt, hebben we daartoe een organisatie-commissie gevormd waarvan ik het secretariaat waarneem.
Wij willen deze herdenking breed opzetten. Als we de arbeidersbeweging niet in de eerste plaats als partijen-beweging zien, dan zul je, hoop ik, er mee instemmen, dat Herman aan de Nederlandse - en uiteraard ook aan de internationale - arbeidersklasse in haar geheel behoort. Daarom beogen we dan ook niet een herdenking door een groep of een groepje, doch inderdaad een herdenking, waarbij ook die socialisten, waartegen Herman zich in zijn opvattingen heeft gekeerd - de stalinisten uiteraard uitgesloten - worden betrokken.
Ik schrijf je dit zo uitvoerig, omdat ik rekening houd met je opvattingen en je dus wil inlichten omtrent de gehele opzet. Wij zullen dus ten behoeve van de herdenking ons ook richten tot figuren in de arbeidersbeweging, wier politiek door Herman bestreden werd, maar die toch aan de andere kant steeds in hem de socialist, de medestander in hogere zin hebben gerespecteerd en die met ons in hem zien een figuur, waarvoor bij de herdenking de grenzen van het partijboekje niet gelden.
Wij zouden echter tekort schieten, indien we in deze herdenking niet zijn naaste persoonlijke en politieke vrienden zouden betrekken. En dus begrijp je nu wel, wat ik je zou willen verzoeken. Wij zouden het zo graag zien, dat onder degenen, die hun naam willen verbinden aan deze herdenking, de jouwe niet ontbreekt. Wij zouden het betreuren, als jij onoverkomelijke bezwaren kenbaar zoudt maken. Mag ik dus jou, Hermans ~~WIK~~ vriend oprecht en dringend vragen, onze commissie je steun te verlenen?
Ik heb nog een tweede verzoek, maar ik vrees, dat je hiertoe niet zo gemakkelijk bereid zult zijn. Toch doe ik het, om dezelfde redenen. De Vlam zal in de week, waarin Gorter herdacht wordt, haar gehele uitgave aan hem wijden. Wij brengen dan zijn portret, een fragment uit Pan, Gorter in de karikatuur, een artikel van een socialistisch arbeider, die door Gorter voor het socialisme werd gewonnen, een fragment uit het herdenkingsarti-

kel bij zijn sterven in De Kommunistische Arbeider. Wij zouden het nu graag zien, dat ook jij een bijdrage levert. Je begrijpt wel, dat wij dit gaarne zouden zien als een bijdrage van een van diegenen, die zeer nauw met hem verbonden waren.

Tenslotte heb ik een verzoek, dat geheel buiten het voorgaande valt. Wellicht heb je gezien, dat Einstein nu door Moskou officieel in de ban is gedaan. Verder blijken in de laatste tijd enige discussies gepubliceerd te zijn, die zich op het gebied van de filosofie bewegen. De Wolff en ik hebben nogeens de marxistische literatuur doorgenomen, waarin de opvattingen van de Russen worden behandeld. Wij vonden bij Max Adler in "Marxistische Probleme" een boeiende discussie tegen Plechanow, maar wij kwamen samen toch tot de slotsom, dat het beste wat ooit gepubliceerd is van jou afkomstig is, het boekje "Lenin als filosoof". Een en ander was voor ons aanleiding om binnenkort een bespreking van je boekje in De Vlam te brengen. De Wolff had de Nederlandse tekst, maar ik heb hem de Engelse, die ik enige jaren terug van je gekregen heb, ter hand gesteld.
Mijn vraag is nu deze: aangezien wij hopen, dat door deze bespreking belangstelling voor je boekje ontstaat, op welke wijze kunnen we kenbaar maken, dat het te verkrijgen is? Heb jij nog exemplaren en zou je die ons willen afstaan, opdat wij ze aan belangstellenden kunnen leveren. Of, als je geen exemplaren hebt hoe kunnen wij het organiseren, dat belangstellenden het boekje zich kunnen aanschaffen? Wil je mij daaromtrent even inlichten?

Hoe moeilijk het ook gaat, hoeveel opofferingen er ook van velen gevraagd worden, wij hebben zo het idee dat we er in zullen blijven slagen, De Vlam in stand te houden. Bij alle verschil in opvatting tussen jou en mij - verschillen, die m.i. meer van tactische aard zijn dan iets anders - hoop ik nog altijd, dat je ons welgezind blijft. Daarom tot slot nogeens: stel ons niet teleur met betrekking tot de geprojecteerde Gorterherdenking. Zij zal plaatsvinden op 20 September en, als het even kan, als het lukt wat wij beogen, in het Amsterdamse Concertgebouw of een van de andere grote zalen. Wij hopen er een nationale manifestatie van de socialistische arbeidersbeweging van te kunnen maken.

met vriendelijke groeten

je

Frits Kief

Frits Kief

34/13

de vlam

socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur

Amsterdam-C.
Singel 155
Tel. 37920
Postgiro 184712

26 Aug. 1952

Dhr A. Pannekoek
Regentesselaan 8
Zeist

W.M.,

Ingesloten doe ik je toekomen het briefje, dat ik van La Revolution proletarienne ontving. Je ziet dus, dat zij aan ons verzoek voldoen. Hetgeen me niet verwondert, aangezien wij - en ook ik zelf - nogal veel voor die kameraden doen en soms medewerken.
De herdenkingsbijeenkomst wordt op 15 September gehouden, zoals je wel in De Vlam gezien zult hebben. Het zal je wel niet verwonderen, dat een aantal lieden, waaronder Albarda, getracht hebben mij te bewegen alleen de dichter te herdenken. Van "sectarisme" gesproken!!!
Voor de aardigheid sluit ik de recensie in De Waarheid van je boek "De groei van ons wereldbeeld" in. Zie je, je vraagt jezelf in zo'n geval "Wat motten ze?" Aan de ene kant hernieuwde publicatie van "De Linkse stroming" en van bijv. een Luxemburgbiografie waarvan de honden geen brood lusten, aan de andere kant deze stomme pluimstrijkerij. Niet, dat je boek het niet verdient, dat heb ik je via De Vlam al wel laten weten. Maar zij! Volgens het systeem: hoe annexeren we de grote namen op het moment, dat de uitverkoop houden. Hoe slecht kennen ze je toch!
Stuur je me je stuk dezer dagen op? De voorbereiding